

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський державний університет харчування та торгівлі

МІЖНАРОДНИЙ КОНСЮМЕРИЗМ

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

для студентів спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Харків
ХДУХТ
2019

Опорний конспект лекцій з дисципліни «Міжнародний консюмеризм»
[Електронний ресурс] / укладачі: Ю. М. Хацкевич, В. В. Скоробогатько. –
Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2019 . – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. –
Назва з тит. екрана.

Укладачі: Ю. М. Хацкевич,
В. В. Скоробогатько

Рецензент д.т.н., проф., О. М. Шаніна

Кафедра товарознавства та експертизи товарів

Схвалено методичною комісією Факультету управління торговельно-
підприємницькою та митною діяльністю

Протокол від 27.06.2019 року № 13

Схвалено вченою радою ХДУХТ

Протокол від 15.07.2019 року № 16

Схвалено редакційно-видавничою радою ХДУХТ

Протокол від 05.07.2019 року № 12

© Хацкевич Ю. М.,
Скоробогатько В. В., укладачі, 2019
© Харківський державний
університет харчування
та торгівлі, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Консюмеризм - світова концепція захисту прав споживача	5
Лекція 1. Основні етапи розвитку руху споживачів	5
Лекція 2. Законодавчі основи захисту прав споживачів у країнах світу	9
Тема 2. Організація захисту прав споживачів у країнах світу	17
Лекція 1. Захист прав споживачів у розвинених країнах світу	17
Лекція 2. Формування руху на захист споживачів у країнах, що розвиваються	20
Лекція 3. Міжнародні консюмеристські організації	24
Тема 3. Інтеграція політики захисту прав споживачів в Україні до вимог ЄС	30
Лекція 1. Нові стратегії міжнародного консюмеризму	31
Лекція 2. Сучасна політика ЄС в сфері захисту прав споживачів, згідно угоди про асоціацію з Україною	36
Лекція 3. Концепція державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року	42
Лекція 4. План заходів з реалізації Концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року	45
Література	52

ВСТУП

Опорний конспект лекцій дисципліни складено на основі діючих міжнародних законодавств та законів України, згідно навчального плану зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Метою викладання дисципліни «Міжнародний консюмеризм» є:

- ознайомлення студентів із головними принципами консюмеризму та світовим досвідом консюмеристського руху;
- формування у студентів світогляду фахівця на основі принципів консюмеризму;
- ознайомлення студентів із міжнародною системою та структурою організацій щодо захисту прав споживачів:
- ознайомлення з особливостями та перспективами організаційних заходів щодо захисту прав споживачів в Україні, згідно угоди про асоціацію з ЄС;
- формування у студентів знань щодо особливостей практичної діяльності товарознавця-експерта у галузі захисту прав споживачів.

Згідно з метою викладання, завданнями дисципліни «Міжнародний консюмеризм» є :

- вивчення заходів щодо формування світової політики та політики окремих держав по забезпеченню захисту прав споживачів;
- вивчення досвіду організації захисту прав споживачів за кордоном;
- аналіз ефективності впровадження різноманітних нововведень та засобів роботи відносно споживчої концепції країн світу;
- аналіз сучасної політики ЄС в сфері захисту прав споживачів, згідно угоди про асоціацію з Україною;
- вивчення концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів, затвердженої урядом країни;
- вивчення та аналіз плану заходів з реалізації Концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів, затвердженого урядом;
- аналіз перспективних засобів діяльності з метою підвищення ефективності організації захисту прав споживачів в Україні.

Вивчення дисципліни «Міжнародний консюмеризм» базується на знаннях, які здобуті студентами при вивченні таких дисциплін : «Захист прав споживачів», «Товарознавство продовольчих товарів», «Товарознавство непродовольчих товарів», «Загальна технологія харчових виробництв», «Управління безпечністю».

Тема 1. Консюмеризм – світова концепція захисту прав споживача.

Питання до теми:

1. Що означає поняття «консюмеризм».
2. Надати характеристику окремим етапам розвитку світового руху захисту прав споживачів.
3. Назвіть основні тези Звернення до Конгресу США «Спеціальне послання про захист інтересів споживачів» (Дж. Кеннеді, 15.03.1962 р.)
4. Назвіть основні тези, що містяться у першій програмі ЄЕС із захисту прав споживачів.
5. Назвіть основні тези, що містяться у другій програмі ЄЕС із захисту прав споживачів.
6. Назвіть основні тези, що містяться у третій програмі ЄЕС із захисту прав споживачів.
7. Назвіть основні тези, що містяться у «Керівних принципах для захисту прав споживачів» (ООН, 1985 р.)
8. Охарактеризуйте поняття прав споживачів, визнані Консюмеристським Інтернаціоналом.

Лекція 1. Основні етапи розвитку руху споживачів

План:

1. Перший етап (кінець XIX — початок XX ст.)
2. Другий етап (30—50-ті рр. XX ст.)
3. Третій етап (60—90-і рр. XX ст.)
4. Четвертий етап (XXI ст.)

Література: 1, 2.

1. Перший етап розвитку руху споживачів (кінець XIX — початок XX ст.)

Термін «консюмеризм» означає «рух у захист прав споживачів». Батьківщиною світового руху консюмеризму вважаються Сполучені Штати Америка. Засновником руху вважається Ральф Нейдер.

Протягом першого етапу (кінець XIX — початок XX ст.) сформувалися перші громадянські виступи на захист прав споживачів, викликані певними політичними, соціальними, економічними та моральними причинами. Створення перших товариств споживачів пов'язано зі зростанням цін, широким розповсюдженням фальсифікації м'ясних консервів та інших продуктів харчування, а також ліків.

ХРОНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ РУХУ: 60-80 роки XIX століття – перші виступи з захисту інтересів споживачів від залізничних компаній. Створення Центру Р. Нейдера з метою дослідження якості продукції, вірогідності реклами, стандартів рівня життя, безпеки екології. Утворення «проблемних груп»: Центр безпеки автомобіля, Дослідницька група з охорони здоров'я, Центр дослідження дії телекомунікацій й ін.

1890 – «Десант Нейдера» домігся прийняття федеральних законів про безпеку газопроводів, упакування харчових продуктів, контроль радіаційного забруднення, заборону використання ДДТ як пестициду.

1899 – створення Національної ліги споживачів Америки, заснування споживчих видань «Multinational monitor» та «Consumer Report».

1962 – «Спеціальне послання про захист інтересів споживачів» (Дж. Кеннеді)

1968 – створення Американської Федерації Споживачів.

1971 – засновано Управління зі справ споживачів США.

У США був покладений початок масовому руху споживачів, що нині поєднує більше 180 суспільних і державних організацій в 72 країнах світу.

У Франції в 1912 р. відбулося об'єднання споживчих товариств у Національну федерацію споживчих кооперативів і був прийнятий закон «Про фальсифікацію та підробки у сфері товарів і послуг», який захищав права споживачів. Приклад США і Франції наслідували Канада, Швеція, Німеччина та інші країни. Окремі закони, що прийняті в той період у Німеччині та Франції, діють і сьогодні.

У подальшому розвиток руху споживачів уповільнився. Причини цього явища крилися у відносно низькому рівні розвитку науки, промисловості та суспільства. Негативно на розвиток консюмеризму вплинула Перша світова війна, а також економічна криза і спад виробництва у 20—30-х рр. XX ст.

2. Другий етап (30–50-ті рр. XX ст.)

На другому етапі (30–50-ті рр. XX ст.) здійснюється процес удосконалення законодавства та створення національних асоціацій споживачів, відбувається пошук шляхів захисту прав споживачів. У країнах розширюються державні соціальні програми, прискореними темпами розвивається наука, техніка і промисловість, ринок значно насичується різними товарами та послугами, які стають більш доступними населенню.

Споживчі товариства не обмежуються тільки активізацією пропагандистської діяльності, вони здійснюють контроль за процесом виробництва і збуту товарів, займаються підвищенням технічної та юридичної компетенції споживачів під час вибору товарів та послуг, надають інформацію про якість та асортимент товарів і послуг.

Виникають передумови для перших розробок концепції руху споживачів, а також появи його як соціального явища, яке отримало назву — «консюмеризм».

Консюмеризм (consumer — споживач, англ.) — це організований рух громадян, а також діяльність державних і громадських установ за розширення прав і впливу споживачів на виробників і продавців у комерційних і некомерційних сферах.

Однак на ринку поширюються зловживання бізнесу та реалізація фальсифікованих продуктів. Виявляються недоліки законів щодо якості товарів та послуг, які були прийняті на початку тисячоліття.

Ці закони для свого часу вважалися досить суворими, однак в ході стрімкого розвитку науки і зміни технологій вони безнадійно застаріли.

З метою посилення контролю за якістю продукції в США був створений Союз споживачів (1936 р.), який став моделлю для споживацьких об'єднань в інших країнах, з'явилися періодичні видання, що віддзеркалювали інтереси споживачів, тощо.

Особливо бурхливий розвиток консюмеризму спостерігається після Другої світової війни. У 1948 р. Генеральна асамблея ООН приймає «Загальну декларацію прав людини», яка стимулювала створення національних асоціацій споживачів у різних країнах. Так, організації, що покликані захищати інтереси споживачів, сформувалися у Франції і ФРН (1951 р.), Великобританії (1957 р.), Канаді (1960 р.), країнах Скандинавії, Японії та інших.

Проте консюмеристський рух другого історичного періоду не отримав рішучої підтримки з боку урядових установ і був приречений на дрібні епізодичні акції протесту проти свавілля виробників і торгових підприємств, під час яких інколи домагався галасливих локальних перемог.

3. Третій етап (60–90-і рр. XX ст.)

З 1960 р. рух споживачів виходить на міжнародний рівень. Створюється Міжнародна організація споживчих товариств — International Organization of Consumer Union (IOCU) з резиденцією в Гаазі (Нідерланди). У 1995 р. організація отримала нову назву – Всесвітня організація споживачів (Consumer International – CI), її резиденція міститься в Лондоні. У західноєвропейському регіоні з 1962 р. діє Європейське бюро споживачів, штаб-квартира якого знаходиться в Брюсселі (Бельгія).

Швидкий розвиток ринкових відносин супроводжувався не тільки збільшенням та поширенням асортименту товарів та послуг, але і реалізацією недоброякісних товарів (побутової техніки, ліків, продуктів харчування, косметичних засобів, автомобілів та ін.), що спричиняло збитки здоров'ю й майну людини і суспільству в цілому.

Свій внесок у справу розвитку світового консумеризму зробила «Хартія захисту споживачів», прийнята 25-ю сесією Євросоюзу в 1973 р. (резолюція 543). Активну позицію в розробці та відстоюванні інтересів і прав споживачів займає СІ та інші впливові міжнародні організації.

У 70–80-х рр. ХХ ст. в країнах почали формуватися урядові структури, діяльність яких була націлена на захист інтересів і прав споживачів. Так, у США інтереси споживачів захищає Управління зі справ споживачів в системі федеральних урядових органів, Комісія безпеки споживчих товарів та відділ захисту споживачів у Міністерстві юстиції; у Канаді – Міністерство споживачів; у Франції – Національний комітет споживання та Національний інститут споживання; у Великобританії – Управління приватної торгівлі та Консультативний комітет захисту інтересів споживачів. Законодавчі органи цих держав розробили, прийняли та впровадили закони з найрізноманітніших сфер правового захисту споживачів.

Керівні принципи ООН на захист прав споживачів стали програмою дій для урядів як розвинених держав, так і країн, що розвиваються, а згодом – і для урядів постсоціалістичних країн. Вони вказали на необхідність і важливість надання в системі ООН систематичної допомоги в плані відпрацювання механізму руху споживачів та активізації міжнародного співробітництва.

4. Четвертий етап (XXI ст.)

Сьогодні, можна сказати, почався четвертий етап розвитку консюмеризму, і в країнах світу інтереси споживачів представляє чимало державних та недержавних організацій, міністерств та установ. В основу адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів закладені методологічні засади основних міжнародних документів руху споживачів. Процес законотворчості та практичних дій на рівні виконавчої влади, а також ініціативи громадських національних споживчих організацій вийшли за кордони окремих держав. Активно діють регіональні споживчі організації: Європейське бюро споживачів, Міжскандинавський комітет з питань споживання, Міжнародна конфедерація товариств споживачів країн СНД (КонфТС). Функціонує Міжнародний дослідницький центр з питань споживачів у Лондоні.

Проблема захисту споживачів стала предметом зацікавленості багатьох впливових міжнародних організацій, таких як ОАТТ/ААГТО, Міжнародна організація зі стандартизації, Організація економічного співробітництва і розвитку та інших. Гарантом захисту інтересів та прав споживачів є діяльність країн – членів Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй.

Лекція 2. Законодавчі основи захисту прав споживачів у країнах світу

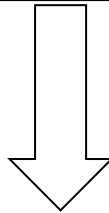
План:

1. «Спеціальне послання про захист інтересів споживачів»
2. Перша програма ЄЕС з організації захисту прав споживачів.(1975р.)
3. Друга Програма ЄЕС про захист прав споживачів
4. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Постанова сесії ООН. (1985 р.)

Література: 1, 18, 19.

1. Права споживачів на державному рівні вперше були сформульовані 15 березня 1962 року президентом США Дж. Кеннеді у доповіді «Спеціальне послання про захист інтересів споживачів», яку він направив до Конгресу США.

15 березня 1962 року президент США Дж. Кеннеді направив Конгресу США «Спеціальне послання про захист інтересів споживачів»

Основні права споживача, що проголошені у «Спеціальному посланні про захист інтересів споживачів» на державному рівні:

- право на вибір;
- право на безпеку;
- право бути почутим;
- право на інформацію.

Накреслено роль споживача в економіці: без здатності громадян споживати, купувати немає економічного розвитку, неможливе збалансоване економічне зростання країни.

Організація Об'єднаних Націй 15 березня оголосила Всесвітнім днем споживачів

2. Перша програма ЄЕС з організації захисту прав споживачів.(1975р.)

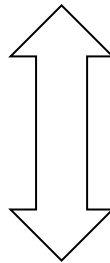
1975 рік – прийняття першої програми ЄЕС із захисту прав споживачів

Головна мета створення програми: поліпшити якість життя народів ЄЕС

Головна теза: споживач – це не просто покупець або користувач товарів і послуг, а особа соціальна і потребує захисту з боку державних й інших органів.

П'ять основних прав споживача, проголошені у Першій програмі ЄЕС:

1. Право на охорону життя, здоров'я й безпека товарів і послуг.
2. Право на захист економічних інтересів.
3. Право на відшкодування заподіяного збитку.
4. Право на інформацію й освіту.
5. Право на представництво (право бути почутим).

У Програмі закріплені п'ять основних завдань ЄЕС в галузі захисту прав споживачів, а також засоби їх досягнення:

- захист споживача від загрози заподіяння шкоди його життю та здоров'ю;
- захист економічних інтересів споживачів;
- надання допомоги, консультацій, способи відшкодування збитку, заподіяного споживачам;
- інформування й освіта споживачів;
- консультування із представниками споживачів при прийнятті в країнах ЄЕС рішень, що зачіпають інтереси споживачів.

3. Друга Програма ЄЕС про захист прав споживачів

19 травня 1981 року – прийняття Другої Програми ЄЕС про захист прав споживачів та інформаційну політику

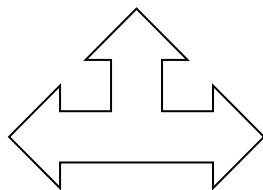
Принципи забезпечення основних прав споживачів, встановлені у Другій Програмі ЄЕС:

- гарантія безпеки життя й здоров'я споживачів здійснюється шляхом гармонізації норм, що відносяться до безпеки товарів;
- процес гармонізації норм не повинен заважати вільному переміщенню товарів між країнами ЄЕС.

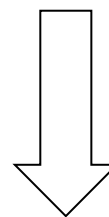
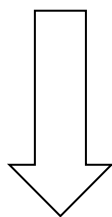
Гармонізація норм – це встановлення певних параметрів якості, повідомлення про наявність у державі – члені ЄЕС спеціальних норм аналізу й тестування, маркування й стандартів безпеки.

Постанови Ради ЄС, що є основою Третьої Програми ЄЕС про захист прав споживачів (1986 р.)

«Про подальшу орієнтацію політики ЄЕС по захисту інтересів споживачів» від 23 липня 1986 р.

«Про інтеграції політики по захисту споживачів з політикою в інших областях діяльності» від 15 грудня 1986 року.

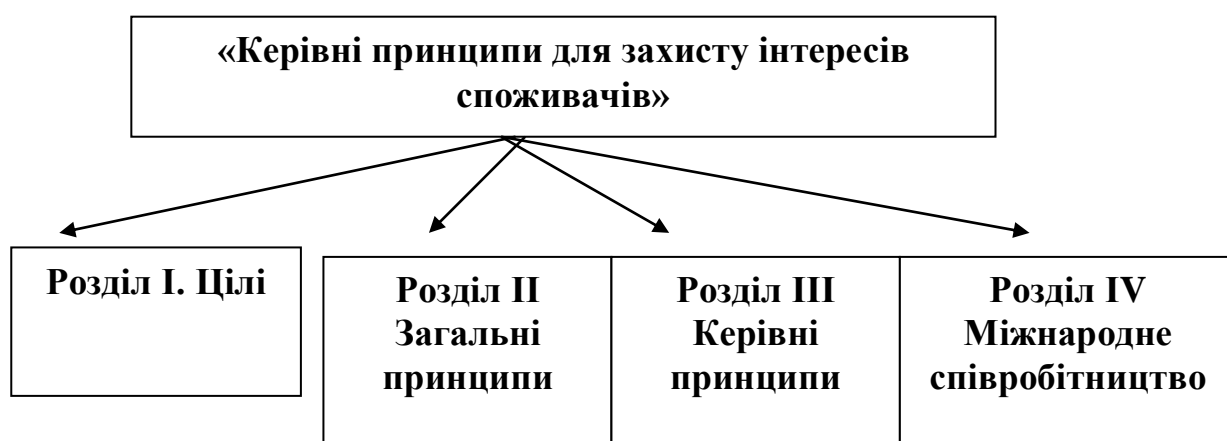
Головна теза: ставлячи своїм завданням створення об'єднаного ринку, Співтовариство вживає заходів для досягнення високого рівня захисту споживачів, особливо в сфері якості й безпеки товарів і послуг. Така політика ЄС дасть можливість споживачам відчувати переваги об'єднаного ринку, що веде до утворення "Європи народів"

Головна теза: необхідно враховувати інтереси споживачів при розробці проектів нормативних актів. Комісія при створенні проектів повинна звернути увагу на питання, пов'язані із ціноутворенням на товари (послуги); їх якість і безпеку, доступність для споживачів і стан конкуренції на ринку.

4. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Постанова сесії ООН. (1985 р.)

Хронологія розробки та затвердження постанови сесії ООН «Керівні принципи для захисту інтересів споживачів.»(1985 р.)

Дата	Подія та її сутність
1976	Економічна й соціальна рада ООН визнала, що захист інтересів споживачів має важливе значення для соціально-економічного розвитку.
1977	Прийняття Радою ООН доручення до генерального секретаря про підготовку огляду національних законодавств країн-учасниць з питань захисту інтересів споживачів.
1979	Прийняття рішення Ради ООН про підготування доповіді, яка має містити пропозиції щодо загальних заходів з захисту прав споживачів. Доповідь призначалась до розгляду урядами країн-членів ООН.
1981	Прийняття Радою ООН доручення до генерального секретаря про продовження консультацій між країнами з метою розробки загальних керівних принципів для захисту прав споживачів.
1983	Подання Генеральним секретарем ООН на розгляд Економічній та соціальній Раді ООН проекту «Керівних принципів для захисту інтересів споживачів».
1985	Прийняття сесією ООН постанови «Керівні принципи для захисту інтересів споживачів».

Цілі:

- а) сприяти країнам – членам ООН у встановленні й подальшому забезпеченні належного захисту свого населення як споживачів;
- б) сприяти створенню структур виробництва й розподілу, що здатні задовольняти потреби та запити споживачів;
- в) заохочувати високий рівень етичних норм поведження тих, хто пов'язаний з виробництвом і розподілом товарів і послуг для споживачів;
- г) сприяти країнам – членам ООН у боротьбі зі шкідливою діловою практикою всіх підприємств на національному й міжнародному рівнях, що негативно позначається на споживачах;
- д) сприяти створенню незалежних груп споживачів;
- е) розширювати міжнародне співробітництво в області захисту інтересів споживачів;
- ж) заохочувати створення ринкових умов, що надають споживачам більший вибір товару при більш низьких цінах.

Загальні принципи:

Законні потреби споживачів, на задоволення яких спрямовані Керівні принципи:

- а) захист споживачів від збитку їхньому здоров'ю й безпеці;
- б) сприяння економічним інтересам споживачів і захист цих інтересів;
- в) доступ споживачів до відповідної інформації, необхідної для компетентного вибору товару відповідно до індивідуальних запитів і потребами;
- г) освіта споживачів;
- д) наявність ефективних процедур розгляду скарг споживачів;
- е) воля створювати споживчі й інші відповідні групи або організації й можливість для таких організацій висловлювати свою точку зору в процесі прийняття рішень, що зачіпають їхні інтереси.

Керівні принципи:

1. **Фізична безпека.** Уряди країн зобов'язані забезпечити умови, за яких товари будуть безпечними. Виробники та розподільники товарів повинні повідомляти про будь-яку непередбачену небезпеку, що виявлена вже після виходу товарів на ринок. Необхідно створювати ефективні системи вилучення товарів з обігу.

2. **Сприяння економічним інтересам споживачів і захист цих інтересів:**

скасування обмежувальної ділової практики; підтримка здорової конкуренції; наявність обслуговування після продажу, а також наявність запасних частин; справедливі й рівноправні контакти між покупцями й продавцями; сумлінна торговельна й рекламна практика; законодавство, що стосується одиниць мір і ваг (варто регулярно проводити огляди законодавств, що стосуються одиниць мір і ваг; оцінювати адекватність механізму контролю за його дотриманням).

3. **Норми безпеки і якості споживчих товарів і послуг.** Розробка, перегляд і підвищення національних норм, що діють відносно безпеки та якості товарів. Розробка міжнародних норм. Необхідна наявність можливостей для перевірки й видача посвідчень про безпечність та якість на основні споживчі товари й послуги.

4. **Система розподілу основних споживчих товарів і послуг.** Урядам пропонується розглянути питання політики, спрямованої на забезпечення розподілу основних товарів і послуг там, де такий розподіл утруднений (сільські райони, пустелі, гірські райони). Необхідне створення відповідної складської та торговельної мереж; стимулювання розвитку споживчої самопомогі й споживчих кооперативів.

5. **Міри, що дозволяють споживачам одержати компенсацію.** Необхідно створити оперативні, справедливі, не дорогі та доступні правові, або адміністративні процедури, що дозволяють споживачам одержати компенсацію. Урядам пропонується також заохочувати позитивне відношення ділових кіл до скарг споживачів і створенню добровільних схем консультативних послуг і надання допомоги споживачам.

6. **Програми освіти й інформування.** Метою цих програм є забезпечення можливості для населення діяти в якості розбірливих споживачів. Необхідна розробка спеціальних програм освіти й інформування для споживачів, що мають низький рівень доходу та для малограмотних споживачів. Освіта споживачів розглядається як частина, основної програми навчання (переважно в якості одного з розділів досліджуваних дисциплін).

7. **Міри, що стосуються конкретних областей захисту прав споживачів.** Урядам варто приділяти першочергову увагу до таким важливих для здоров'я споживачів областям захисту прав споживачів, як водопостачання, забезпечення населення продовольством і лікарськими препаратами (особливо в країнах, що розвиваються).

Міжнародне співробітництво:

Співробітництво з питань поліпшення умов придбання споживачами основних товарів; розвиток інформаційних зв'язків відносно товарів, які заборонені, вилучені з обігу або строго обмежені. Урядам варто піклуватися про те, щоб якість товарів й інформація про ці товари були однаковими для всіх країн, тому що навіть незначні зміни щодо цього можуть мати пагубні наслідки для споживачів.

Права споживачів, визнані Консюмеристським Інтернаціоналом:

- право на задоволення основних потреб;
- право на безпеку;
- право на інформованість;
- право вибору;
- право бути вислуханим;
- право на відшкодування;
- право на споживчу освіту;
- право на здорове навколишнє середовище

Право на задоволення основних потреб визначає право на основні (базові) товари і послуги, які забезпечують виживання, – на адекватне харчування, одяг, житло, санітарні умови, охорону здоров'я, освіту.

Право на безпеку визначає право бути захищеним від продуктів, виробничих процесів і послуг, шкідливих для здоров'я, або життя. Воно передбачає піклування як про повсякденні, так і про довгострокові інтереси споживачів.

Право на інформованість визначає право отримувати відомості, необхідні для того, щоб робити обґрунтований вибір, або приймати потрібне рішення. Споживачі мають бути забезпечені інформацією, яка дозволить їм діяти розумно і відповідально. Вони також повинні бути захищені від неточних рекламних відомостей, розміщених в об'явах, на етикетках, упаковці, або розповсюджених іншими методами, які вводять в оману.

Право вибору визначає право мати доступ до різноманітності товарів і послуг, які продаються за конкурентними цінами, а у випадку монопольної торгівлі – мати за справедливої ціни гарантію задовільної якості.

Право бути вислуханим визначає право споживача відстоювати свої інтереси і спонукати урядові й інші, здійснюючі державну політику органи, приймати їх до повного і співчутливого розгляду при формулюванні і здійсненні економічних та інших аспектів політики. Це право передбачає представництво у вказаних органах, а також участь у розробці продуктів і послуг до того, як вони почнуть вироблятися або реалізовуватися.

Право на відшкодування визначає право на задоволення обґрунтованих претензій, тобто право отримувати компенсацію у випадках придбання неякісних товарів, або отримання незадовільних послуг, а також користуватися прийнятими формами правової допомоги для задоволення як серйозних, так і дрібних претензій.

Право на споживчу освіту визначає право на придбання знань і навичок, які дозволяють споживачу постійно, протягом усього життя, підвищувати освіченість у сфері відстоювання своїх прав споживача, а також право впливу на сфери виробництва і реалізацію товарів і послуг.

Право на здорове навколишнє середовище (екоконсюмеризм) визначає право на фізичне оточення, яке здатне підвищувати якість життя. Воно включає в себе захист від екологічних небезпек, над якими окрема особа не має контролю. Воно визнає необхідність захищати і поліпшувати навколишнє середовище для нинішнього і прийдешніх поколінь.

Захист прав споживачів, розвиток консюмеристського руху є невід'ємною складовою вирішення глобальних проблем, що стоять сьогодні перед усім людством, а саме:

- ліквідація бідності;
- втілення принципів соціальної справедливості та поваги до прав людини;
- розвиток відкритої, чесної та ефективної ринкової торгівлі;
- захист навколишнього середовища та ін.

Тема 2. Організація захисту прав споживачів у країнах світу.

Питання до теми:

1. Який юридичний статус має Національна споживацька рада Англії?
2. Які функції виконує Національна асоціація консультативних бюро Англії щодо захисту прав споживачів?
3. Які питання висвітлюються у публікаціях англійського споживчого журналу „Which”?
4. Представники яких міністерств входять до складу Комітету з проблем споживачів Німеччини?
5. Які питання уповноважені вирішувати консультативні бюро з проблем споживачів у Німеччині?
6. Які заходи приймаються щорічно на державному рівні з метою підтримки виробників екологічно чистих харчових виробів у Німеччині?
7. Хто має право займати посаду державного омбудсмена у Швеції?
8. Які питання входять до компетенції Державного управління у справах споживачів Швеції?
9. Що проголошено основною метою у діяльності Американської федерації споживачів?
10. Які державні закони у США було прийнято при безпосередній участі з боку громадських організацій споживачів з метою захисту їх прав?

Лекція 1. Захист прав споживачів у розвинених країнах світу.

План:

1. Захист прав та інтересів споживачів у Франції, Німеччині, Англії, США, Швеції, Польщі, Росії. Адміністративно-управлінське забезпечення.
2. Законодавче забезпечення прав споживачів у країнах світу.

Література: 3, 4, 5, 6

1. **Захист прав та інтересів споживачів у Франції, Німеччині, Англії, США, Швеції, Польщі, Росії. Адміністративно-управлінське забезпечення.**

Державні організації з захисту прав споживачів у Данії:

1. Національне агентство у справах споживачів

Державні організації з захисту прав споживачів у Норвегії:

1. Міністерство у справах захисту споживачів.

Державні організації з захисту прав споживачів у Швеції:

1. Інститут Омбудсмена Швеції.
2. Комісія з проблем споживачів (Парламент Швеції).
3. Національний департамент у справах політики захисту споживачів.

Державні організації з захисту прав споживачів у Франції:

1. Рада з питань споживання (при кожному державному департаменті).
2. Комісія з припинення зловмисних умов у договорах
3. Генеральне управління з питань конкуренції, справ споживачів і боротьби з шахрайством.
4. Федеральна спілка споживачів Франції
5. Національна асоціація «Якість-Франція»

Державні організації з захисту прав споживачів у США:

1. Комісія з безпечності споживчих товарів
2. Федеральна торговельна комісія
3. Управління з контролю за якістю харчових продуктів та медикаментів.
4. Управління у справах споживачів.

Державні організації з захисту прав споживачів у Великобританії:

1. Управління добросовісної торгівлі.
2. Муніципальні відділи з контролю за додержанням торговельних стандартів.
3. Парламентська Комісія із цін Великобританії.
4. Парламентська Комісія з справедливій торгівлі Великобританії
5. Консультативний комітет із захисту інтересів споживачів Великобританії
6. Національна споживча рада Великобританії
7. Національна асоціація консультативних бюро з питань захисту інтересів споживачів Великобританії

Державні організації з захисту прав споживачів у ФРН:

1. Національний Комітет ФРН з проблем споживачів. (Голова - міністр економіки ФРН)
2. Відділи з питань захисту прав споживачів (Федеральні міністерства економіки, сільського господарства, охорони здоров'я)

Державні організації з захисту прав споживачів у Польщі:

1. Відділ захисту конкуренції і прав споживачів (при Сеймі Польщі).
2. Європейський центр інформування споживачів.(при Відділі захисту конкуренції і прав споживачів.)
3. Служба моніторингу якості надання державних послуг (при кожному воєводстві Польщі).

Державні організації з захисту прав споживачів в Україні:

1. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів.
2. Управління безпечності харчових продуктів та кормів.
3. Управління державного контролю.
4. Управління здоров'я та благополуччя тварин.
5. Управління фіто санітарної безпеки.
6. Управління контролю в сфері насінництва та розсадництва
7. Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства.
8. Управління санітарних та ветеринарно-санітарних заходів на кордоні.

Державні організації з захисту прав споживачів у Росії:

1. Державний комітет РФ з метрології, стандартизації та сертифікації.
2. Держпродспоживслужба РФ.
3. Антимонопольний комітет РФ.
4. Рада з питань споживчої політики.
5. Міжнародна конфедерація споживчих товариств (КонфОП).

2. Законодавче забезпечення прав споживачів у країнах світу.

Держава надає адміністративно-соціальні послуги, на які має розповсюджуватися законодавство про захист прав споживачів

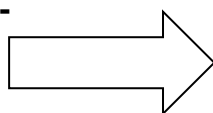
Кількість законодавчих актів з захисту прав споживачів у країнах світу

Японія – 50 Німеччині - 80
Канада – 100 США – 150
Австрія - 200 Україна - 40

Законодавчі акти країн світу, що регламентують якість державних адміністративно-соціальних послуг

Назва країни	Назва державного законодавчого акту
Бельгія	Хартія прав споживачів державних послуг, (1992)
Великобританія	Хартія прав громадян, (1992)
Іспанія	Нагляд за додержанням якості, (1992)
Португалія	Хартія додержання якості при наданні державних послуг, (1993)
Франція	Хартія державних послуг, (1992).

Критерії оцінки якості надання Державних адміністративно-соціальних послуг

відкритість,
залучення клієнтів,
задоволення потреб клієнтів,
доступність і зручність,
своєчасність,
обсяг

Лекція 2. Формування руху на захист споживачів у країнах, що розвиваються

План:

1. Міжнародні правові акти, які є основою розвитку консумеризму в країнах, що розвиваються.
2. Напрямки допомоги ООН в сфері захисту прав споживачів
3. Регіональні програми допомоги Консюмеристського Інтернаціоналу (СІ).

Література: 6, 7.

1. Міжнародні правові акти, які є основою розвитку конsumerизму в країнах, що розвиваються.

**Хартія захисту споживачів
(резолюція 543 сесії Консультативної Асамблеї
Євросоюзу.**

Документ складається з п'яти розділів:

- А. Право споживачів на захист і допомогу.
- Б. Право на компенсацію в разі збитків
- В. Право на консьюмерську інформацію.
- Г. Право на консьюмерську освіту.
- Д. Право на представництво та консультації.

Всі держави повинні приділяти особливу увагу тому, щоб ефективний захист споживачів та допомога надавалася усім прошаркам населення, особливо найбільш бідним та непривілейованим групам людей.

Національні законодавства мають включати загальні вимоги з безпечності продуктів харчування, інших товарів, а також послуг.

Неприпустима продаж товарів і надання послуг, якщо їх звичайне і розумне використання може завдати шкоду споживачам.

«Керівні принципи для захисту інтересів споживачів» (ООН):

Рубрика 4. Система розподілу основних споживчих товарів і послуг. Урядам пропонується розглянути питання політики, спрямованої на забезпечення розподілу основних товарів і послуг там, де такий розподіл утруднений (сільські райони, пустелі, гірські райони). Необхідне створення відповідної складської та торговельної мереж; стимулювання розвитку споживчої самопомоги й споживчих кооперативів.

Рубрика 6. Програми освіти й інформування. Метою цих програм є забезпечення можливості для населення діяти в якості розбірливих споживачів. Необхідна розробка спеціальних програм освіти й інформування для споживачів, що мають низький рівень доходу та для малограмотних споживачів. Освіта споживачів розглядається як частина, основної програми навчання (переважно в якості одного з розділів досліджуваних дисциплін).

Рубрика 7. Міри, що стосуються конкретних областей захисту прав споживачів. Урядам варто приділяти першочергову увагу до таким важливих для здоров'я споживачів областям захисту прав споживачів, як водопостачання, забезпечення населення продовольством і лікарськими препаратами (особливо в країнах, що розвиваються).

2. Напрямки допомоги ООН в сфері захисту прав споживачів.

Всі країни, що розвиваються, звернулися до ООН з проханням надання допомоги у таких напрямках:

- підготовка працівників у галузі прав і інтересів споживачів;
- розробка програм консюмеристської освіти та інформації;
- створення правової бази консумеризму;
- створення лабораторій з перевірки якості товарів;
- проведення семінарів-нарад в Африці, Східній Європі, Латинській Америці та Карибському басейні, Азії та Тихоокеанському регіоні;
- розробка типового закону про захист прав споживачів

В рамках ООН впроваджено такі заходи допомоги країнам, що розвиваються:

- 1987 р. – регіональний семінар в Монтевідео (Уругвай);
1990 р. – регіональні семінари в Сантьяго (Чілі), Бангкоку (Тайланд);
1991 р. – регіональний семінар в Сантьяго-де-Куба;
1992 р. – розробка типового закону про захист прав і інтересів споживачів, що спирався на Керівні принципи та враховував правові доробки країн в регіонах
1993 р. – типовий закон про захист прав споживачів взято за основу у Бразилії, Аргентині, Уругваї, Чілі, Мексиці, Гондурасі, Перу.

У рамках ООН розроблено конкретні рекомендації з розвитку в сферах:

- удосконалення регіональних механізмів обміну інформацією щодо якості товарів;
- удосконалення регіональних механізмів обміну інформацією щодо стандартів;
- доступ споживачів до товарів і послуг першої необхідності;
- підготовка консюмеристських кадрів в країнах, що розвиваються;
- контроль безпеки продовольства;
- організація охорони здоров'я;
- організація консюмеристської освіти громадян;
- безпека принципів маркування товарів;
- запровадження консюмеристських знань у середній школі;
- навчання та спілкування за допомогою публікацій та діалогових комунікацій

Фахівцями ООН надано допомогу в розробці національних законодавств з захисту прав споживачів В'єтнаму, Камбоджі, Лаосу та М'янми.

Згідно з угодою ЮНЕСКО в країнах, що розвиваються впроваджено освітні консюмеристські програми в 1500 школах.

3. Регіональні програми допомоги Консюмеристського Інтернаціоналу (CI).

Програма ROAP

Програма допомоги країнам Азії та Тихоокеанського регіону. Основні акценти програми зроблено на проблемах безпеки продуктів харчування та охорони здоров'я. **В програмі передбачено:**

- при формуванні національної політики з харчування сприяти участі у здійсненні проекту не тільки регіональних та національних офіційних структур, але й безпосередньо споживачів, жінок, фермерських груп та ін.. з метою забезпечення впливу останніх на якість, ціну, інформацію про харчування, розподіл, засоби доставки;
- забезпечити інтереси та повноваження споживачів шляхом їх представництва за допомогою консюмеристських організацій та центрів. Вважати, що саме інтереси споживачів є найголовнішими під час формування національної політики з харчування;
- полегшити представництво консюмеристських центрів в ООН, Всесвітній організації торгівлі для прийняття важливих рішень з безпеки продуктів харчування.

Програма SPCPP.

Освітня програма для країн Тихоокеанських островів. Завдяки програмі консюмеристську освіту здобули 1000 вчителів з 13 країн Тихоокеанського регіону

Програма ROAF.

Програма допомоги країнам Африки. В програмі приймають участь 40 країн Африки. **Програма передбачає:**

- створення 80 консюмеристських центрів в країнах Африки;
- запуск широкої електронної системи комунікацій (ESNET та ESNET- II);
- об'єднання через електронну систему комунікацій 20 центрів споживачів у 18 африканських країнах;
- участь африканських країн у компанії Консюмеристського Інтернаціоналу та Всесвітньої організації торгівлі під гаслом «Споживачі та багатостороння система торгівлі»
- допомога в створенні «Декларації Конференції африканських споживачів», де відмічено необхідність боротьби з маркетингом неякісних, небезпечних, немаркованих генетично модифікованих продуктів та продуктів з неперевіреними біологічними добавками;
- допомога в проведенні Третьої Національної конференції Форуму споживачів Південної Африки «Воююча бідність через освіту споживача»
- включення статті по захисту прав споживачів у нову торговельну угоду між ЄС та 71 країною Африки, Карибського та Тихоокеанського регіонів.

Лекція 3. Міжнародні консюмеристські організації

План:

1. Консюмеристський Інтернаціонал (CI)
2. Європейське бюро союзів споживачів (BEUC)
3. Організація економічного співробітництва і розвитку.
4. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
5. Експертна комісія при ООН Codex Alimentarius
6. Міжнародна організація зі стандартизації (ISO).

Література: 1, 2, 9, 10.

Консьюмеристський Інтернаціонал (СІ)

Консьюмеристський Інтернаціонал (СІ) заснований у 1960 р. (Гаага, Нідерланди) як громадська організація. Сьогодні до СІ входять 270 національних, державних, громадських, регіональних консьюмеристських організацій з 120 країн світу. Центральний офіс знаходиться в Лондоні. Має три регіональні центри: в Сантьяго, Чілі (Латинська Америка та Карибський басейн), Куала-Лумпур, Малайзія (Азія і Тихоокеанський регіон), Хараре, Зімбабве (Африка), а також чотири субрегіональні центри – в Сенегалі, Новій Зеландії, Індії, Гватемалі.

Консьюмеристський Інтернаціонал (СІ)
це незалежна, неприбуткова, неполітична
організація, що фінансується за рахунок
членських внесків, публікацій та грантів за
участь в різноманітних проектах

Функції СІ, згідно статуту

- обмін досвідом з порівняльних випробувань товарів;
- координація та планування інформаційної та видавничої діяльності консьюмеристських організацій;
- реєстрація всіх незалежних випробувальних лабораторій;
- сприяння міжнародному співробітництву у проведенні порівняльних експертиз товарів;
- регулювання класифікацій та оцінка товарів;
- друкування результатів проведених експертиз;
- фінансування організацій, що захищають права та інтереси споживачів;
- організація освіти споживачів
- інформування про небезпечні товари на міжнародному ринку через мережу попередження.

Програми СІ щодо підтримки та розвитку світового консумеризму:

PRODEC – програма для розвинених країн, яка охоплює Західну Європу, Північну Америку, Японію, Гонконг, Австралію.

ROAP – програма для країн Азії та Тихоокеанського регіону.

SPCPR – програма захисту споживачів Південнотихоокеанського регіону.

ROLAC – програма для країн Латинської Америки та Карибського басейну.

PROECT – програма для країн з економікою перехідного періоду: Центральна та Східна Європа, колишні республіки Радянського Союзу.

ROAF – програма для країн Африки.

Всі програми видають періодичні інформаційні бюлетені з результатами їх втілення.

1. Європейське бюро союзів споживачів (BEUC)

Європейське бюро союзів споживачів (BEUC) – об'єднує 20 консюмеристських організацій з 15 країн-членів ЄС. Першим програмним документом є «Хартія на захист споживачів», що підписана в 1973 році (Резолюція 543). Сьогодні політика BEUC з захисту прав споживачів міститься в спеціальних програмах, що приймаються кожні 5 – 7 років.

СФЕРИ ІНТЕРЕСІВ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ BEUC:

- технічна стандартизація;
- фармацевтичні препарати;
- зв'язок;
- банківська справа;
- страхові та фінансові послуги;
- законодавчі акти про продовольство;
- інформаційні технології;
- обмеження монополій (антимонопольні законодавства)

Спільні законодавчі акти країн-членів ЄС – директиви.

Згідно нової концепції в галузі захисту прав споживачів Комісія ЄС розробила детальну програму та графік підготовки директив урядам країн ЄС з таких питань:

- запобігання фальсифікації продуктів;
- запобігання несправедливим умовам контрактів;
- розрахування розмірів ставок із споживчого кредиту;
- боротьба з нечесною та оманливою рекламою;
- організація належно організованих комплексних туристичних поїздок;
- правила маркування та етикетування товарів;
- охорони навколишнього середовища.

На сьогодні вже вступили в дію 290 директив, що стосуються забруднення води, повітря, відходів, небезпечних хімічних речовин.

**З ініціативи ЄС було запропоновано новий підхід до безпечності товарів та послуг. В його основі лежить принцип концепції критичних контрольних точок при аналізі небезпечних факторів – ККТАНФ. Концепція застосовується до всіх галузей харчової промисловості від виробництва сільськогосподарської продукції до етапу споживання готового харчового продукту.
(система HACCP)**

Сьогодні на порядку денному роботи ВЕУС стоять такі питання:

- дієвість роботи Комітету з питань споживачів в Європейському парламенті;
- активна співдія зі Всесвітньою торговельною організацією у справі захисту інтересів споживачів;
- отримання від споживачів та обробка інформації щодо генетично модифікованих продуктів (ГМО);
- у сфері електронної торгівлі та зв'язку;
- захист молодих споживачів від неприйняттого маркетингу;
- захист інтересів та прав споживачів від нечесної та оманливої реклами

3. Організація економічного співробітництва і розвитку.

Організація економічного співробітництва і розвитку – створена в 1961 р. (Париж, Франція) Об'єднує близько 30 країн. Компетенція організації охоплює широке коло економічних і соціальних проблем – від макроекономічної політики до туризму. До складу Організації економічного співробітництва і розвитку входить Комітет з політики захисту споживачів (засідає двічі на рік).

Основні функції Комітету з політики захисту споживачів:

- вивчення проблем консумеризму в різних країнах;
- сприяння співробітництву країн в галузі консумеризму;
- вивчення та інформаційне висвітлення конкретних аспектів консюмеристської політики та заходів, що впливають на міжнародну торгівлю;
- організувати та проводити наради та консультації з питань захисту споживачів і торгівлі між структурами Організації економічного співробітництва і розвитку

Основні проблеми, підготовлені до розгляду Комітетом з політики захисту споживачів:

- гармонізація норм безпеки, визначення міжнародних підходів до розробок норм, проведення конкретних досліджень у таких сферах, як іграшки, м'які меблі;
- відповідальність за товари, порівняння основних аспектів законів;
- питання захисту прав споживачів, що постали у зв'язку з електронними переказами грошових засобів та використання споживачами пластикових грошових карток;
- вплив на споживчі реформи і сферу регулювання та лібералізації фінансових послуг;
- сільськогосподарська політика і споживач;
- підготовка практичного примірника контрольних списків для оцінки заходів у галузі торговельної політики.

4. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) створена у 1946 р. (Женева, Швейцарія) з метою досягнення всіма народами найвищого можливого рівня здоров'я.

Основні напрямки діяльності, згідно статуту:

- боротьба з інфекційними та неінфекційними захворюваннями і допомога країнам у розвитку національної служби охорони здоров'я;
- впровадження заходів щодо підвищення рівня безпеки харчових продуктів;
- створення наукової бази для керівництва програмами безпеки харчових продуктів та вирішення пов'язаних з цим питань;
- створення інформаційної мережі попередження про небезпечні товари;
- обов'язкове маркування генетично модифікованих продуктів (ГМО).

5. Експертна комісія при ООН Codex Alimentarius

Експертна комісія при ООН Codex Alimentarius - розробляє Міжнародне харчове законодавство та політику в галузі харчування. Сучасним важливим напрямком роботи Codex Alimentarius є надання інформації щодо генетично модифікованих сировини та продуктів харчування.

6. Міжнародна організація зі стандартизації (ISO).

Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) – розробляє міжнародні стандарти, загальна кількість яких на сьогодні перевищує 15 тисяч. ISO об'єднує 120 країн світу. Метою організації є сприяння розвитку стандартизації у світовому масштабі для полегшення міжнародного товарообміну та взаємодопомоги, а також для розширення співпраці в галузі інтелектуальної, технічної та економічної діяльності. До структури входить спеціалізований Комітет із захисту прав споживачів – **КОПОЛКО**.

КОПОЛКО проводить щорічні практикуми для представників споживачів, органів державної влади, виробників та експертів товарів з таких проблем:

- безпека товарів;
- інформування споживачів;
- упакування та маркування;
- економія енергії;
- безпека товарів для дітей;
- переваги застосування міжнародних стандартів;
- міжнародні харчові стандарти.

Тема 3. Інтеграція політики захисту прав споживачів в Україні до вимог ЄС

Питання до теми:

1. Назвіть основні пріоритети стійких моделей та захисту навколишнього середовища, націлені на задоволення основних потреб споживачів.
2. Які нові підходи у загальній стратегії консумеризму викладені в матеріалах XV Всесвітнього конгресу споживачів?
3. Які завдання з міжнародного співробітництва в галузі сучасного міжнародного консумеризму потрібно вирішувати?
4. Які програми, спрямовані на захист прав споживачів вже розроблені урядами розвинених країн світу?
5. Які питання розвитку міжнародного консумеризму були розглянуті на XVI Всесвітньому конгресі споживачів?
6. Яку роль в системі світового ринку мають відігравати міжнародні консумеристські організації, враховуючи сучасні процеси глобалізації?
7. Які причини зниження сучасного рівня споживання та зменшення доступу населення до соціально важливих послуг в країнах, що розвиваються?
8. На які сучасні питання в галузі захисту прав споживачів мають звертати увагу національні уряди та міжнародні консумеристські організації?
9. Які питання розвитку міжнародного консумеризму були розглянуті на XVII Всесвітньому конгресі споживачів?
10. Назвіть нові стратегічні пріоритети в діяльності СІ з урахуванням змін у становищі споживача на світовому ринку.
11. Які зобов'язання в сфері захисту прав споживачів покладено на уряд України, згідно угоди про асоціацію з ЄС?
12. Які напрямки розвитку державної політики України в сфері розвитку консумеризму накреслено у «Концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року»?

Лекція 1. Нові стратегії міжнародного консюмеризму

План:

1. Загальна стратегія міжнародного консюмеризму XXI сторіччя.
2. Завдання з міжнародного співробітництва в галузі сучасного міжнародного консюмеризму.
3. Причини зниження сучасного рівня споживання та зменшення доступу населення до соціально важливих послуг в країнах, що розвиваються.
4. Нові стратегічні пріоритети в діяльності СІ з урахуванням змін у становищі споживача на світовому ринку

Література: 7, 10, 12, 13.

1. Загальна стратегія міжнародного консюмеризму XXI ст.

Пріоритети в галузі стійких моделей споживання та захисту навколишнього середовища:

- справедливий розподіл між світовим населенням природних ресурсів;
- впровадження стійких моделей споживання;
- встановлення таких цін на продукти, які цілком враховують «екологічні витрати» на них;
- потреба у довговічних продуктах, що піддаються вторинній переробці, ремонту та повторній утилізації;
- надання правдивої інформації про екологічні аспекти продуктів і послуг;
- доступ громадськості до екологічної інформації та участь її в процесі прийняття рішень;
- перетворити бізнес з фактора екологічної кризи на фактор поліпшення екологічної ситуації;
- вироблення загальноєвропейської та світової стратегії енергозберігання.

Нові підходи у загальній стратегії консюмеризму в XXI ст. викладені в матеріалах XV Всесвітнього конгресу споживачів (4-7.11.1997 р., Сантьяго, Чілі)

Зміни, що відбулися в розвитку всесвітнього ринку у XXI сторіччі:

- зміщення у бік великих торговельних зон і глобального ринку, де, як наслідок, кордони й урядові законодавчі акти стають значною мірою недоречними;
- зміни у тарифах та інших перешкодах на шляху вільної торгівлі товарами між країнами;
- великі зміни в технології, що впливають на укладення міжнародних угод, зокрема на надання фінансових послуг;
- збільшення масштабу застосування Інтернету, як засобу обміну інформацією, укладення догод споживачами і ведення торгівлі на відстані;
- приватизація деяких служб, зокрема тих, які раніше забезпечувалися урядами;
- зростання ролі урядів як постачальників послуг;
- підвищення ролі урядів не лише у створенні законів на захист прав споживачів, а й у гарантуванні адекватного впровадження законів у життя

З урахування змін в розвитку всесвітнього ринку у XXI сторіччі, добробут споживачів у сучасних умовах може бути досягнуто через ринковий механізм, що базується на моральному кодексі, правах і ефективному регулюванні претензій, а також прийнятті системи угод, які базуються на визначених стандартах і спеціально розроблених нормативах.

Потрібно звертати увагу на поліпшення необхідних послуг (комунальних служб), що забезпечують споживачам постачання електроенергії, води, газу, надання поштових та телекомунікаційних послуг. Необхідно, щоб реформування комунальних служб орієнтувалося на споживачів.

Дуже важливим є поглиблення міжнародного співробітництва в галузі консумеризму.

Питання розвитку міжнародного консумеризму були розглянуті на XVI Всесвітньому конгресі споживачів

(13-17.11.2000 р., Дурбан, Південно-Африканська республіка)

Глобалізація торгівлі та ринків посилила вплив транснаціональних ділових кіл, в наслідок чого унеможлиблюється ліквідація бідності.

Поява на ринку бідних країн великої кількості товарів і послуг створює ілюзію їх доступності для кожного. Але несплатоспроможність населення зумовлює низьку якість цих товарів та послуг.

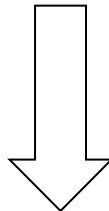
XVI Всесвітній конгрес споживачів відмітив зниження сучасного рівня споживання в країнах, що розвиваються з таких причин:

- зменшення та ліквідація державних дотацій на соціальні послуги;
- орієнтація послуг виключно на платоспроможну частину населення, яка становить меншість;
- значне підвищення цін та тарифів на послуги;
- охоплення сфери соціальних послуг приватними монополіями;
- необґрунтовано високі ставки податкових та інших фіскальних платежів для приватизованих підприємств сфери соціальних послуг;
- збільшення на ринку країн, що розвиваються дешевих харчових продуктів низької якості та тих, що містять генетично модифіковані організми.

Висновки конференції:

Уряди країн мають прийняти спеціальні закони, які гарантують захист бідних верст населення від негативних наслідків приватизації.

Необхідно вводити обов'язкове маркування продуктів харчування, що містять генетично модифіковані організми.

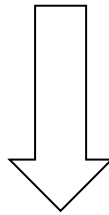

12.03.2001 р. схвалено Директиву ЄС 2001/18/ЄС, де встановлено нові стандарти безпеки, спрямовані на захист довкілля та охорону здоров'я споживачів, щодо генетично модифікованих організмів.

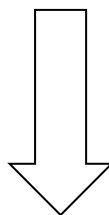
На XVII Всесвітньому конгресі споживачів обговорено загальна проблема «Майбутнє захисту споживачів» (2003 р., Лісабон).

Головні теми обговорення на XVII Всесвітньому конгресі споживачів:

- захист прав споживачів;
- сталий розвиток задля споживача – політика на майбутнє;
- стале виробництво продуктів харчування і система споживання;
- безпека продуктів харчування;
- Кодекс Аліментаріус – шлях до безпеки продуктів харчування;
- біотехнологія та її вплив на торгівлю, безпеку продуктів та законодавство;
- комунальні послуги та права споживачів;
- роль споживчих організацій на державні агенції;
- корпоративна соціальна відповідальність – моніторинг поведінки впливових компаній;
- права інтелектуальної власності;
- споживча освіта: практика, мережа та майбутнє;
- роль стандартів у захисті споживачів;
- діяльність мережі Tobacco Control і споживчий рух;
- медицина в розрізі цін на її послуги;
- ефективність захисту споживачів: інструменти та методології;
- світова торгівельна система і споживачі: від Дохи до Канкуна;
- майбутнє світового споживчого руху;
- утворення та сталий розвиток організацій споживачів;
- прийняття глобальних рішень на глобальному ринку;
- інформаційне суспільство та міжнародні форуми;
- стандарти та їх застосування на ринку;
- конкурентна політика та інтереси споживачів.

НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ВИРОБЛЕНІ НОВІ СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ СІ З УРАХУВАННЯМ ЗМІН У СТАНОВИЩІ СПОЖИВАЧА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТА СВІТОВОМУ ТОВАРИСТВІ

НОВІ СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ СІ:

- пропаганда моделей споживання, що не наносять шкоди навколишньому середовищу (пропаганда альтернативних джерел енергії, пропаганда засобів, що не руйнують озоновий шар, боротьба проти використання фреонів та продуктів, що містять складові фреону);
- заборона експорту шкідливих продуктів і технологій та усунення таких продуктів з ринку; запобігання експорту і продажу продуктів і товарів, що не пройшли необхідні випробування на безпечність;
- робота з міжнародними організаціями для вироблення загально-світових стандартів;
- пропаганда зменшення використання антибіотиків та гормонів у вигляді харчових добавок, якщо їх якість не перевірена;
- пропаганда відповідного маркування продуктів, особливо якщо під час їх виробництва використовувалися продукти, що здобули за допомогою генної інженерії;
- контроль за виробництвом продуктів, які теоретично можуть стати причиною захворювань;
- пропаганда якісних замінників природних продуктів;
- регулювання застосування пестицидів з точки зору безпеки для здоров'я споживачів та пропаганда споживання продуктів, що вироблені без пестицидів;
- посилений захист «знедолених» споживачів, а також жінок і дітей; пропаганда виробництва необхідних продуктів та надання послуг для цієї групи споживачів;
- лобіювання інтересів споживачів у таких питаннях, як недопущення обмежень для країн, що розвиваються, щодо доступу до нових технологій; допомога країнам-експортерам «чистого» харчування; сільськогосподарський протекціоналізм проблеми безпеки продуктів харчування;
- визначення тютюнопаління як епідемії і фактору глобальної загрози для здоров'я населення світу; неприпустимість практики фінансування тютюновими компаніями благодійних заходів (особливо в інтересах дітей) з одночасним рекламуванням їх торгової марки;
- розробка програми поліпшення необхідних послуг (комунальних служб), що забезпечують споживачам постачання електроенергії, води, газу, надання поштових і телекомунікаційних послуг у всіх країнах світу.

Лекція 2. Сучасна політика ЄС в сфері захисту прав споживачів, згідно угоди про асоціацію з Україною.

План:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (21.03.2014 р).
2. Рамкова програма Європейського Союзу «Горизонт 2020».
3. Проект Європейського Союзу «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні» (2016 р).

Література: 8, 11, 12, 13

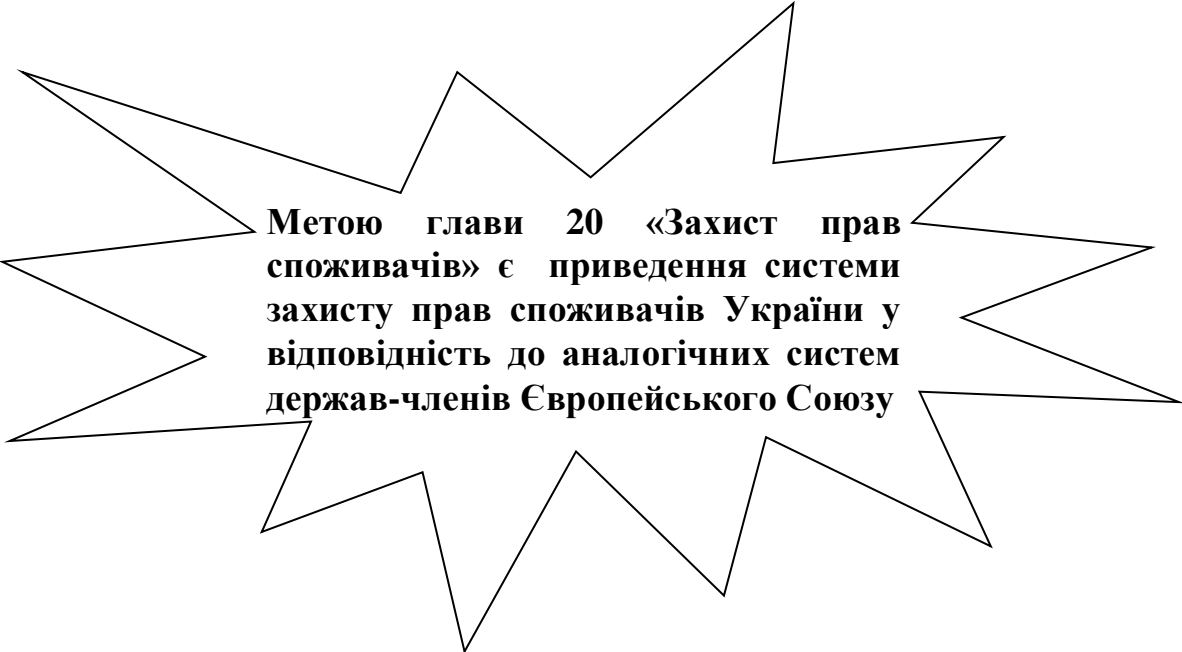
1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (21.03.2014 р).

Угода про асоціацію є масштабним та комплексним документом, який охоплює сфери, що знаходяться в компетенції як європейських інституцій, так і держав-членів ЄС.

Відповідно до рішень Ради ЄС від 17.03.2014 р. №2014/295/EU, від 23.06.2014 р. №2014/668/EU та від 29.09.2014 р. №2014/691/EU) з 1 листопада 2014 року застосовуються такі розділи/статті Угоди:

- Розділ I «Загальні принципи»;
- Розділ II «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої та безпекової політики»: стаття 4 «Цілі політичного діалогу», стаття 5 «Форуми для проведення політичного діалогу», стаття 6 «Діалог та співпраця з питань внутрішніх реформ»;
- Розділ III «Юстиція, свобода та безпека»: стаття 14 «Верховенство права, повага до прав людини та основних свобод», стаття 19 «Рух осіб»;
- Розділ V «Економічне та секторальне співробітництво»:
- Глава 1 «Енергетична співпраця, включаючи ядерні питання» (за виключенням статті 338 (к) (щодо просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року), статей 339 (щодо обміну інформацією та досвідом) та 342 (щодо співпраці у сфері цивільного використання ядерної енергії));

- Глава 6 «Довкілля» 362 (1) (с) (планування подолання наслідків стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій), 364 (співпраця у сфері цивільного захисту), 365 (а) (розвиток всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища) та 365 (с) (розвиток та імплементація політики з питань зміни клімату);
- Глава 7 «Транспорт» (за винятком статті 368 (3) (обмін інформацією і спільну діяльність на регіональному та міжнародному рівнях), 369 (а) (розвиток сталої національної транспортної політики) та (d) (приєднання до відповідних міжнародних транспортних організацій та угод). При цьому посилення у статті 369 (с) на «розвиток стратегій фінансування на стратегій фінансування, спрямованих на утримання, усунення перешкод у пропускній здатності та розвиток неповної інфраструктури» не створює будь-яких фінансових зобов'язань для держав-членів ЄС;
- Глава 12 «Фінансові послуги»;
- Глава 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» (за винятком статті 404 (h) щодо посилення гармонізації з питань, які обговорюються в рамках міжнародних організацій);
- Глава 18 «Політика у галузі рибальства та морська політика» (за виключенням статті 410 (b) (ініціативи щодо перевірки та контролю рибальської діяльності шляхом використання необхідного обладнання для спостереження), 411 (співробітництво щодо інтегрованої морської політики);
- Глава 20 «Захист прав споживачів»;
- Глава 26 «Співробітництво з питань громадянського суспільства»;
- Глава 28 «Участь в програмах та агентствах ЄС»;
- Стаття 353 щодо поступового наближення до структури оподаткування, визначеної у праві ЄС;
- Стаття 428 щодо поступового наближення законодавства та практики до принципів права ЄС, зокрема у сфері інфекційних хвороб, служби крові, трансплантації тканин і клітин, а також тютюну;
- Розділ VI «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби із шахрайством»;
- Розділ VII «Інституційні, загальні та прикінцеві положення» за виключенням статті 479 (1) у тій мірі, в якій положення цього Розділу обмежені для забезпечення тимчасового застосування цієї Угоди як визначено у вербальній ноті;
- Додатки XXVI, Додаток XXVII (за винятком ядерних питань), Додатки XXVIII-XXXVI (за винятком пункту 3 в Додатку XXXII), XXXVIII-XLI, XLII та XLIV, а також Протокол III.

Метою глави 20 «Захист прав споживачів» є приведення системи захисту прав споживачів України у відповідність до аналогічних систем держав-членів Європейського Союзу

Глава 20
Захист прав споживачів
Стаття 415

Сторони співробітничать з метою забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між їхніми системами захисту прав споживачів.

Стаття 416

З метою досягнення зазначених цілей таке співробітництво, зокрема, включає:

- a) сприяння обміну інформацією щодо систем захисту прав споживачів;
- b) застосування експертизи щодо правового та технічного потенціалу у цій сфері з метою впровадження відповідних систем законодавства та ринкового нагляду;
- c) удосконалення інформації, що надається споживачам;
- d) навчання представників органів влади та інших представників інтересів споживачів;
- e) заохочення розвитку незалежних асоціацій споживачів та контактів між представниками споживачів.

Стаття 417

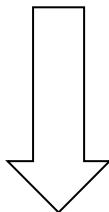
Україна поступово наближає своє законодавство до acquis ЄС відповідно до Додатка XXXIX до цієї Угоди, при цьому уникаючи створення бар'єрів у торгівлі.

Стаття 418

Постійний діалог відбуватиметься з питань, охоплених Главою 20 Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди.

2. Рамкова програма Європейського Союзу «Горизонт 2020».

«Горизонт 2020» – це найбільша Рамкова програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 мільярдів євро, розрахована на 2014 – 2020 роки.

Програма сконцентрована на досягненні трьох головних завдань:

- зробити Європу привабливим місцем для першокласних науковців;
- сприяти розвитку інноваційності та конкурентноспроможності європейської промисловості й бізнесу;
- за допомогою науки вирішувати найбільш гострі питання сучасного європейського суспільства.

Відповідно до цих завдань, Програму «Горизонт 2020» поділено на три основні напрямки:

- 1. Передова наука**, яка є відкритою для високоякісних індивідуальних та командних дослідницьких проектів в усіх галузях знань, включаючи гуманітарні;
- 2. Лідерство у галузях промисловості**, у яких фінансується розробка нових технологій і матеріалів, включно з ІКТ, та космічні дослідження; крім того, в межах цього напрямку доступні фінансові інструменти для впровадження інновацій у малому та середньому бізнесі;
- 3. Суспільні виклики**, з широким спектром дослідницьких проектів: від поліпшення якості транспорту, їжі, системи охорони здоров'я та безпеки до питань європейської ідентичності і культурної спадщини.

У 2015 році Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Дане членство надало українським учасникам рівноправний статус з їхніми європейськими партнерами, а також відкрило можливості впливу на формування змісту Програми.

Українські установи, організації з кожним роком беруть все активнішу участь у програмі «Горизонт 2020». Починаючи з 2014 року і дотепер, за підсумками 446 конкурсів для 117 українських організацій-учасників програми «Горизонт 2020», передбачено фінансування у сумі 17,232 мільйонів євро для 90 проектів, 9 з яких координуються українськими організаціями. За цей час 1190 українських установ та організацій підготували та подали на розгляд 915 проектних пропозицій. Загальна вартість проектів, у яких беруть участь 117 українських організацій – 465.851.011 євро.

Що два роки Європейська Комісія готує і публікує Робочі Програми для кожного окремого напрямку. 27 жовтня 2017 року Європейська Комісія представила нову Робочу програму «Горизонт 2020», що охоплює 2018, 2019 та 2020 бюджетні роки і передбачає фінансування на рівні близько 30 мільярдів євро.

3. Проект Європейського Союзу «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні» (2016 р).

Мета Проекту:

Сприяння вдосконаленню системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні за принципом «від лану до столу» шляхом приведення законодавства України, інституційної інфраструктури та системи державного контролю у відповідність до регуляторної та адміністративної політики і практик ЄС.

Основні компоненти проекту:

1. Інституційна реформа та державний контроль. Компонент передбачає наступне: адаптацію українського законодавства до законодавства ЄС у сфері санітарних та фітосанітарних заходів; створення ефективної та дієвої мережі державних лабораторій; вдосконалення здійснення державного контролю та нагляду..

2. Ветеринарія та безпечність харчових продуктів. Компонент потребує: вдосконалення оцінки ризику; підсилення інституційної структури; вдосконалення прикордонних інспекційних постів та процедур; вдосконалення навчання державних службовців.

3. Інформаційні системи та управління даними. Компонент 3 зосереджений на модернізації та оптимізації національної інформаційної системи та системи управління даними.

Мета компоненту - надати можливість компетентним органам ефективно управляти системою контролю безпечності харчових продуктів, визначати небезпечні фактори, ризики та вживати належних заходів, а також надавати найновішу інформацію та поради бізнесу та виробникам.

Згідно з метою Проекту накреслено такі завдання:

1. Удосконалити систему контролю безпеки харчових продуктів в Україні за принципом “від лану до столу” шляхом наближення системи до відповідних європейських та міжнародних стандартів, залучаючи приватний сектор та представників громадськості.

2. Сприяти подальшому проведенню інституційної реформи української системи контролю безпеки харчових продуктів та кормів.

3. Узгодити законодавство України в сфері безпеки харчових продуктів “від лану до столу” із законодавчою базою ЄС.

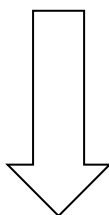
4. Провести навчання для співробітників органів державного контролю, ветеринарів, персоналу митної служби та інших державних служб, що мають відношення до сфери безпеки харчових продуктів “від лану до столу”;

5. Створити національну систему управління даними та швидкого обміну інформацією (повідомлення про ризики) для харчових продуктів та кормів, яка б мала характеристики, подібні до RASFF.

6. Оптимізувати мережу національних референс-лабораторій та лабораторій офіційного контролю, забезпечити відібрані за стратегічним розташуванням лабораторії новим устаткуванням, програмним та технічним забезпеченням.

7. Створити національні системи управління даними та інформаційні системи для лабораторій, органів державного контролю, для нотифікації та обробки даних про імпорт та експорт;

8. Модернізувати та вдосконалити навчальну програму для підготовки фахівців з безпеки харчових продуктів для контролюючих органів та систему безперервного професійного розвитку та підвищення кваліфікації таких фахівців.

Проект ЄС «Вдосконалення системи контролю безпеки харчових продуктів в Україні», бюджет якого складає 3,8 млн євро, допомагає гармонізувати відповідні законодавства України із законодавством ЄС, а також створити та запровадити правовий клімат, який сприятиме виробництву безпечних харчових продуктів і кормів та покращить експортні можливості для українських виробників.

Лекція 3. Концепція державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року

План:

1. Загальні положення Концепції
2. Мета і завдання Концепції
3. Шляхи і способи реалізації Концепції.

Література: 14, 15, 17, 20, 21.

1. Загальні положення Концепції

Метою споживчої політики ЄС визначено стабільний розвиток внутрішнього ринку ЄС та поточний вплив Європейської Комісії на повсякденне життя громадян ЄС, який забезпечується через зміну акценту з можливостей виробників на потреби споживачів.

Підписавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковану Верховною Радою України у вересні 2014 року, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити високий рівень захисту прав споживачів та досягти сумісності між системами захисту прав споживачів України та ЄС.

Проблеми, які потребують розв'язання в сфері захисту прав споживачів в Україні:

- в системі захисту прав споживачів не повинні переважати контрольно-наглядові функції держави з фіксацією фактичного становища щодо порушення прав споживачів на внутрішньому ринку;
- потрібно впроваджувати превентивний підхід для недопущення та попередження порушень прав споживачів: економічна відповідальність підприємництва та у сфері надання житлово-комунальних послуг за порушення законних прав споживачів має стати економічно не вигідною;
- законодавчі положення, декларуючи права споживачів, мають належним чином забезпечувати їх реалізацію та відновлення;
- потрібно відмінити мораторій на перевірки бізнесу з питань, пов'язаних зі сферою захисту прав споживачів;

- уповноважений державний орган із захисту прав споживачів не повинен бути пов'язаним із певними галузевими інтересами, а виключно керуватися інтересами багатомільйонної спільноти споживачів, яка є головним інвестором вітчизняної економіки;

- необхідно застосовувати заходи з державної підтримки діяльності неурядових організацій, зокрема громадських об'єднань споживачів;

- потрібно більш ефективно використовувати ресурси в питаннях інформування, консультування, споживчої освіти, визначення загроз, моніторингу ринку, контролю за виконанням органами державної влади своїх функцій, попередження виникнення корупційних факторів, тощо.

2. Мета і завдання Концепції

Метою Концепції є створення ефективної системи захисту прав споживачів в Україні на засадах ЄС.

Основними завданнями Концепції є:

- гармонізація вітчизняної системи захисту прав споживачів із принципами, підходами та кращими практиками ЄС;
- гармонізація українського законодавства з законодавством ЄС в сфері захисту прав споживачів, впровадження відповідних до ЄС систем контролю над дотриманням законодавства та відповідальності в разі порушення;
- втілення основоположних міжнародних документів з питань захисту прав споживачів у практику функціонування та розвитку вітчизняної системи в цій сфері;
- удосконалення інформації для споживачів про товари та послуги на споживчому ринку, яка має бути доступною, об'єктивною, своєчасною та достовірною, включаючи Інтернет ресурси для попередження про потенційні ризики і небезпеку споживання;
- забезпечення умов для впровадження та розвитку споживчої освіти всіх рівнів, підвищення споживчої грамотності.
- забезпечення впровадження та дію прозорих та ефективних механізмів взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань споживачів, представників доброспорядного бізнесу у сфері здійснення захисту прав споживачів.
- забезпечення прозорості зворотного зв'язку зі споживачами всіх органів виконавчої влади щодо звернень і скарг споживачів, компенсації потерпілим споживачам у разі порушення їхніх прав;

- забезпечення участі споживачів у процесах формування та реалізації державної споживчої політики, реформування системи захисту прав споживачів, стандартизації, інформаційно-аналітичного забезпечення і моніторингу діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування і громадських об'єднань у сфері захисту прав споживачів;
- забезпечення конституційних гарантій безпеки та якості споживання, в тому числі унеможливлення звуження досягнутого рівня прав споживачів;
- забезпечення спрощеної процедури судового розгляду споживчих спорів, зміни судових підходів при розгляді споживчих позовів у частині надання доказів, відшкодування моральної шкоди, розгляду справ щодо невизначеного кола осіб з метою створення справедливого, доступного, оперативного судового порядку врегулювання споживчих спорів;
- сприяння розвитку системи незалежних досліджень якості та безпеки товарів, робіт і послуг на споживчому ринку;
- залучення органів місцевого самоврядування до вирішення проблем захисту прав споживачів;
- створення ефективних бар'єрів для нечесної підприємницької діяльності в сфері торгівлі, надання послуг, виконання робіт для споживачів;
- запровадження конкретної державної підтримки громадським об'єднанням споживачів, формалізація їх участі в процесах прийняття державних рішень, важливих для споживачів, створення чітких і прозорих механізмів публічного обговорення підготовки та прийняття таких рішень;
- вивчення рівня задоволеності споживачів та ступеню довіри до державного захисту прав споживачів.

3. Шляхи і способи реалізації Концепції

Реалізація Концепції передбачас:

- закріплення державних функцій з питань захисту прав споживачів за урядом як вищим органом виконавчої влади;
- самостійність реформи системи захисту прав споживачів відповідно до вектору відповідальності Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» від 12.01.2015 р. та її реалізація за участю громадських об'єднань споживачів;
- реформування та розвиток системи захисту прав споживачів за участю громадських об'єднань споживачів;
- відповідність змін в системі захисту прав споживачів підходам і практикам ЄС.
- повну імплементацію положень європейського законодавства у сфері захисту прав споживачів в рамках нормативно-правового поля України;

- створення урядом таких механізмів формування та управління системою захисту прав споживачів, яка враховує багатовекторність системи відповідно до різноманіття сфери інтересів і потреб споживачів, включає координацію діяльності міністерств і відомств з питань державного захисту прав споживачів та виключає галузеві інтереси для недопущення конфлікту інтересів;
- відповідність змін в системі захисту прав споживачів підходам і практикам ЄС;
- підтримку громадських об'єднань споживачів, залучених для вирішення суспільно важливих питань;
- створення ефективних бар'єрів для нечесних (не добропорядних) підприємницьких практик;
- створення дієвих практик інформування та консультування споживачів;
- створення дієвих систем підвищення споживчої грамотності та споживчої освіти.

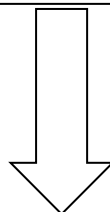
Лекція 4. План заходів з реалізації Концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року.

План:

1. Удосконалення законодавства України в сфері захисту прав споживачів
2. Розвиток взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями споживачів, представниками бізнесу.
3. Інформаційна підтримка споживачів.
4. Освітні та просвітні програми з питань захисту прав споживачів

Література: 15, 20, 22.

Усвідомлюючи важливість Концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року розпорядженням КМУ від 27 грудня 2017 р. N 983-р було затверджено план заходів з її реалізації.

1. Удосконалення законодавства України в сфері захисту прав споживачів

ГОЛОВНОЮ ЦІЛЮ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА Є ПОВНА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ В РАМКАХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПОЛЯ УКРАЇНИ

Головні заходи з удосконалення законодавства України в сфері захисту прав споживачів:

1. Забезпечення супроводження у Верховній Раді України проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів" (реєстраційний номер 5548). Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку. Індикатор виконання – прийняття Закону України.
2. Забезпечення супроводження у Верховній Раді України проектів Законів України: Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг (реєстраційний номер 2456-д); Про страхування (реєстраційний номер 1797-1); Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (реєстраційний номер 3670); Про Фонд гарантування страхових виплат за договорами страхування життя (реєстраційний номер 0958); Про фінансовий лізинг (реєстраційний номер 6395); Про кредитні спілки (реєстраційний номер 6405). Відповідальні за виконання – Нацкомфінпослуг (за згодою). Індикатор виконання – прийняття Законів України.
3. Вжиття заходів до забезпечення проведення Європейською Комісією офіційного оцінювання відповідності Закону України «Про захист прав споживачів» відповідним актам законодавства ЄС. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку, МЗС. Індикатор виконання – надіслання до Європейської Комісії в установленому порядку відповідного звернення.
4. Подання в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України за результатами офіційного оцінювання, проведеного Європейською Комісією, у разі потреби пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про захист прав споживачів». Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку. Індикатор виконання – приведення Закону України «Про захист прав споживачів» відповідно до актів законодавства ЄС у разі потреби.

5. Розроблення проекту закону щодо внесення змін до деяких законодавчих актів, у якому передбачити:
імплементацию законодавчих актів Європейського Союзу у сфері захисту прав споживачів, зокрема директив, передбачених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; поширення дії Закону України «Про захист прав споживачів» на всі види продукції (харчової та нехарчової), послуг і робіт для споживачів; створення умов для ефективного досудового (альтернативного) врегулювання споживчих спорів; сприяння розвитку системи незалежних досліджень рівня якості та безпеки товарів, робіт і послуг на споживчому ринку; захист прав споживачів у сфері електронної торгівлі; захист прав вразливих категорій споживачів, зокрема осіб з вадами розумового та фізичного розвитку. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку заінтересовані центральні органи виконавчої влади громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - подання на розгляд Кабінету Міністрів України проекту Закону України.

2. Розвиток взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями споживачів, представниками бізнесу

ГОЛОВНОЮ ЦІЛЛЮ ЗАХОДІВ Є РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ЗА УЧАСТЮ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ СПОЖИВАЧІВ ТА ПРЕДСТВАНИКІВ БІЗНЕСУ

Головні заходи:

1. Проведення семінарів для представників громадських об'єднань споживачів та суб'єктів господарювання (виробників, імпортерів та розповсюджувачів продукції) з метою обговорення питання необхідності додержання вимог законодавства у сфері захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – Держпродспоживслужба, Нацкомфінпослуг (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою). Індикатор виконання – розміщення звіту про проведені семінари на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби

2. Проведення нарад, семінарів, засідань за круглим столом щодо обговорення проблемних питань у сфері захисту прав споживачів та шляхів їх вирішення. Відповідальні за виконання – Держпродспоживслужба, Мінекономрозвитку, інші заінтересовані центральні органи виконавчої влади, Нацкомфінпослуг (за згодою), НКРЕКП (за згодою), органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - проведення нарад, семінарів, засідань за круглим столом.

3. Вивчення європейського досвіду щодо створення та функціонування консультаційних центрів для споживачів. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку, Мінагрополітики, Держпродспоживслужба, Нацкомфінпослуг (за згодою), НКРЕКП (за згодою), Антимонопольний комітет, НКРЗІ (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - подання на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій щодо доцільності створення консультаційних центрів для споживачів в Україні.

4. Включення до програм соціально-економічного та культурного розвитку питань захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - затверджені програми

3. Інформаційна підтримка споживачів

ГОЛОВНОЮ МЕТОЮ ЗАХОДІВ Є СТВОРЕННЯ ДІЄВИХ ПРАКТИК ІНФОРМУВАННЯ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ СПОЖИВАЧІВ

Головні заходи з інформаційної підтримки споживачів:

1. Забезпечення функціонування системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку, ДФС, інші заінтересовані центральні органи виконавчої влади. Індикатор виконання – функціонування інформаційної системи про продукцію, що становить серйозний ризик.

2. Створення на офіційних веб-сайтах державних органів окремих розділів для висвітлення актуальних питань у сфері захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку Мінагрополітики, МОЗ, МОН, Держпродспоживслужба, Нацкомфінпослуг (за згодою), НКРЕКП (за згодою), НКРЗІ (за згодою). Індикатор виконання – постійна інформаційна підтримка споживачів.

3. Надання органам місцевого самоврядування рекомендацій щодо створення на власних офіційних веб-сайтах окремих розділів для висвітлення актуальних питань у сфері захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку, органи місцевого самоврядування (за згодою). Індикатор виконання – постійна інформаційна підтримка споживачів.

4. Виготовлення та розповсюдження друкованих інформаційних матеріалів для громадян щодо їх прав як споживачів. Відповідальні за виконання – Держпродспоживслужба, Мінекономрозвитку. Індикатор виконання – постійна інформаційна підтримка споживачів.

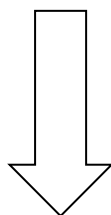
5. Створення консультативно-інформаційних служб "гаряча лінія" з питань захисту прав споживачів в місцевих органах виконавчої влади. Відповідальні за виконання – місцеві держадміністрації. Індикатор виконання - створені консультативно-інформаційні служби "гаряча лінія".

6. Висвітлення на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби публікацій щодо випробувань споживчих товарів, проведених в акредитованих лабораторіях на замовлення громадських об'єднань споживачів, та сприяння розміщенню таких публікацій у засобах масової інформації. Відповідальні за виконання – Держпродспоживслужба, Індикатор виконання – постійна інформаційна підтримка споживачів.

7. Проведення аналізу звернень споживачів структурними підрозділами з питань захисту прав споживачів при виконавчих органах місцевих рад. Відповідальні за виконання – органи місцевого самоврядування (за згодою). Індикатор виконання – надання Мінекономрозвитку інформації про результати аналізу звернень споживачів.

4. Освітні та просвітні програми з питань захисту прав споживачів

ГОЛОВНОЮ ЦІЛЛЮ ЗАХОДІВ Є СТВОРЕННЯ ДІЄВИХ СИСТЕМ ПІДВИЩЕННЯ СПОЖИВЧОЇ ГРАМОТНОСТІ ТА СПОЖИВЧОЇ ОСВІТИ

Головні заходи з створення освітніх та просвітніх програми з питань захисту прав споживачів:

1. Забезпечення розроблення професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців органів виконавчої влади, що здійснюють державний захист прав споживачів та посадових осіб органів місцевого самоврядування, з урахуванням європейського та міжнародного досвіду. Відповідальні за виконання – НАДС, МОН, Мінекономрозвитку, Мінагрополітики, Держпродспоживслужба, органи місцевого самоврядування (за згодою), Національна академія державного управління при Президентові України (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою), інші заклади освіти (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання – розроблені професійні програми.
2. Проведення навчання з питань захисту прав споживачів державних службовців центральних та місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб органів місцевого самоврядування. Відповідальні за виконання – НАДС Національна академія державного управління при Президентові України (за згодою), Держпродспоживслужба, інші заінтересовані органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою), інші заклади освіти (за згодою). Індикатор виконання – забезпечення органів виконавчої влади, що здійснюють державний захист прав споживачів, та органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами.
3. Підготовка та видання навчальних посібників (матеріалів) з питань захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – МОН, Мінекономрозвитку, Держпродспоживслужба, Нацкомфінпослуг (за згодою), органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою). Індикатор виконання – забезпечення закладів освіти навчальними матеріалами.
4. Удосконалення та затвердження навчальних програм курсу за вибором «Основи споживчих знань» для початкової, основної та старшої школи. Відповідальні за виконання – МОН, Інститут модернізації змісту освіти (за згодою). Індикатор виконання – затверджені навчальні програми для закладів загальної середньої освіти курсу за вибором «Основи споживчих знань».
5. Організація та проведення конкурсу «Молодь тестує якість». Відповідальні за виконання – МОН, Інститут модернізації змісту освіти. Індикатор виконання – проведення конкурсу «Молодь тестує якість».

6. Включення в навчальну програму з громадянської освіти для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти питань щодо споживчих знань. Відповідальні за виконання – МОН. Індикатор виконання – підвищення споживчої освіти в закладах загальної середньої освіти.
7. Розроблення методичних рекомендацій з питань споживчої освіти для вчителів закладів загальної середньої освіти. Відповідальні за виконання – МОН, Інститут модернізації змісту освіти (за згодою). Індикатор виконання – підвищення споживчої освіти в закладах загальної середньої освіти.
8. Проведення семінарів з питань споживчої освіти для методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти. Відповідальні за виконання – МОН, Інститут модернізації змісту освіти (за згодою), Національна академія педагогічних наук (за згодою). Індикатор виконання – підвищення кваліфікації методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти у сфері захисту прав споживачів.
9. Розроблення освітніх програм підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, магістр за спеціалізацією «Експертиза товарів та послуг». Відповідальні за виконання – заклади вищої освіти (за згодою), МОН.). Індикатор виконання – підготовка фахівців у сфері захисту прав споживачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хацкевич Ю. М. Міжнародний консьюмеризм [Електронний ресурс] : навч. посібник у структурно-логічних схемах / Ю. М. Хацкевич, Т. М. Летута. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.
2. Язвінська О. М. Історія консьюмеризму : навч. посібн. / О. М. Язвінська. – 2-ге доп. й перероб. вид. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. – 364 с.
3. Язвінська О. М. Формування системи захисту прав споживачів у розвинених країнах / О. М. Язвінська // Вісник КНТЕУ. – 2001. – № 4. – С. 106–119.
4. Hilton M. Consumerism in Twentieth Century Britain: the search fo historical movement / M. Hilton. – Cambrige : univ. press, 2003. – 382 p.
5. Сорк Д. М. Законы «О защите прав потребителей» зарубежных стран и Российской Федерации (сравнительное исследование) / Д. М. Сорк // Юридический мир. – 2007. – № 4. – С. 35–38.
6. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры / Жан Бодрийяр; пер. с фр., послесловие и примечания Е. А. Самарской. – М. : Республика; Культурная революция, 2006. – 240 с.
7. Гришаев С. П. Система защиты прав потребителей в современном мире / С. П. Гришаев. – М. : Норма, 2012. – 328 с.
8. Дочинець Н. М. Консьюмеризм в Україні: соціально-економічні реалії та перспективи розвитку : монографія / Н. М. Дочинець ; [наук. ред. У. Я. Садова] ; НАН України, Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2009. – 280 с.
9. Гришова І. Ю. Роль консумеризму в соціально-економічних процесах / І. Ю. Гришова, Т. Л. Шестаковська // Наукові записки законодавства Верховної ради України. – 2016. – № 6. – С. 75–81.
10. Северін-Мрачковська Л. В. Консьюмеризм: морально-етичні виміри // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії : зб. наук. праць. – 2016. – № 66. – С. 103–108.
11. Лащак В. В. Адміністративне реформування системи захисту прав споживачів як складової державної соціальної політики в Україні / В. В. Лащак // Збірник наукових праць Буковинського університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 11. – С. 13–21.
12. Лапіна В. В. Консьюмеризм як концептуальна та методична проблема теорії соціального менеджменту / В. В. Лапіна// Збірник наукових праць Національного університету Києво-Могилянська Академія. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – 2015. – № 2 (27). – С. 40–45.
13. Что придет на смену консьюмеризму: умеренная экономика и процветающее общество / А. Этцион ; пер. с англ. В. Л. Иноземцева // Свободная мысль. – 2009. – № 8. – С. 53–62.
14. Салухіна Н. Г. Захист прав споживачів : навч. посіб. / Н. Г. Салухіна, О. М. Язвінська, О. І. Башкатова. – К. : МАУП, 2007. – 382 с.

15. Практический комментарий к Закону Украины «О защите прав потребителя» / С. В. Маслак, Р. В. Куценко, А. А. Купченко, А. С. Жебелева. – Х. : Одиссей, 2016. – 168 с.
16. Сировец Т. В. Защита прав потребителей / Т. В. Сировец. – Х. : Крокус, 2018. – 160 с.
17. Крупник А. А. Що таке «консьюмеризм» / А. А. Крупник // Громадянське суспільство. – 2009. № 1 (8). – С. 35–41.
18. Руководящие принципы для защиты интересов потребителей: Резолюция № 248 Генеральной Ассамблеи ООН от 9.04.1985 г. // Защита прав потребителей. – К. : АО «БизнесИнформ», 1999. – 105 с.
19. Хартия защиты прав потребителей, принятая 25 сессией Консультативной Ассамблеи Европейского Союза в 1973 году: Рез. №543 // Защита прав потребителей. – К. : АО «Бизнес Информ», 1999. – 46 с.
20. Про захист прав споживачів : [Закон України : прийнятий Постановою ВР № 1024-ХІІ (1024-12) від 12.05.91 р.]. – К. : Нотис, 2016. – 44 с.
21. Про схвалення Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року : [Розпорядження КМУ від 29 березня 2017 р. № 217р.] // Офіційний вісник України. – 2017. – № 81. – С. 3005.
22. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року [Розпорядження КМУ від 27 грудня 2017 р. № 983р.] // Офіційний вісник України. – 2017. – № 90. – С. 2005.

Навчальне електронне видання
комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

ХАЦКЕВИЧ Юрій Миколайович
СКОРОБОГАТЬКО Валентина Іванівна

МІЖНАРОДНИЙ КОНСЬЮМЕРИЗМ

Опорний конспект лекцій

**для студентів спеціальностей
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Відповідальна за випуск зав. кафедри товарознавства та експертизи товарів
д-р техн. наук, проф. А. А. Дубініна

Техн. редактор О. М. Жданович

План 2019 р., поз. 68/

Підп. до друку 12.11.19 р. Один електронний оптичний диск (CD-ROM);
супровідна документація. Об'єм даних 10,5 Кб. Тираж 10 прим.

Видавець і виготівник
Харківський державний університет харчування та торгівлі
вул. Клочківська, 333, Харків, 61051.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4417 від 10.10.2012 р.